

Claus Christoffersen

GENERALDIREKTØREN

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK-0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn

27. september 2016

Kære Claus Christoffersen

Du har den 23. august 2016 klaget over en video, som er blevet produceret og offentliggjort af DR P3 den 19. august på programmets Facebook-side. Efter at redaktionen afviste din kritik den 29. august 2016, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi: Journalen

Jurachef Peter Skov

Etikchef Inger Bach

Redaktionschef Christian Ottenheim

DR-direktør Tine Smedegaard Andersen

Gennemgang af sagen. Klage over DR P3's video til OL-vinderen Pernille Blume.
Offentliggjort på DR P3's Facebook-side den 19. august. 2016.

Den 23. august 2016 klager Claus Christoffersen til mig i min egenskab af lytternes og seernes redaktør. Klagen drejer sig om den video, som DR P3 har lagt ud på sin Facebook-side vedrørende den danske svømmeatlet, Pernille Blume, der vandt guld ved OL i Brasilien.

Teksten til videoen lyder: *"Hele Danmarks svømmeprinsesse skal selvfølgelig have sin helt egen hyldestsang! Tillykke med guldet, Pernille Blume!!"*

Klager skriver i en mail, der uddyber klagen: *"Der er efter min bedste overbevisning tale om en yderst sexistisk video, som aldrig burde have fundet vej til offentligheden. Blot som nogle eksempler fra videoen, vil jeg fremhæve følgende ordvalg: "Bliver sjaskvåd". "Ku' ikke drømme om at drømme om dig til en tømning af mit sæddepot. (Mens den mandlige sanger tager sig i skridtet). "Kunne ikke finde på at tænke på andet en poolen" (mens der zoomes ind på hans kønsorgan). "Du får noget til at dunke og vokse i min krop". "Jeg ved at du vil ha den" (altså guldmedaljen). "Ku' se at du var varm – ku' se at du var våd – Ku'se – ku'se." "Ku' se du var våd. – Du var så fucking våd".*

Som far til to piger – og i øvrigt skatteborger, der er med til at finansiere produktionen af denne video – er jeg dybt rystet over den sexistiske tone i videoen. I parentes bemærket har det undret mig, at der ikke også er blevet produceret en tilsvarende hyldestvideo til håndboldherrerne, hvis DR mener, at Pernille Blume-videoen har en meget høj journalistisk og filmisk kvalitet.

DR P3 har på facebook forsøgt at argumentere for "hyldestsangen til Pernille Blume. Søren fra P3 skriver bl.a., at "videoen ER plat og den ER ulækker. Tanken var netop at lave en satire over sexismen – som er et ulækkert fænomen."

At der skulle være tale om en "satire over sexismen" må i bedste fald karakteriseres som en bortforklaring, da overskriften til videoen lyder: "Hele Danmarks svømmeprinsesse skal selvfølgelig have sin helt egen hyldestsang!"

Det blev så til en video med sexistisk indhold. Søren fra P3 er i sin videre argumentation enig i, at det har noget med sexismen at gøre.

Han skriver, at "I vores øjne har der været en uproportional stor dækning af Pernille Blume kontra de øvrige atleter ved OL, og vi mener at det til dels bunder i sexismen".

P3 rejser her en alvorlig kritik af DR's egne journalistiske medarbejder, da de jo så i givet fald har foretaget nogle grundlæggende forkerte journalistiske valg i dækningen af Pernille Blumes præstation.

Sagen er heldigvis indlysende den, at den massive mediedækning af Pernille Blume ikke har det fjerneste at gøre med sexismen eller at hun er kvinde. Det har naturligvis noget at gøre med, at hun har vundet guld ved OL i en svær disciplin.

Søren fra P3 afslutter sin forklaring med at konstatere, at videoen "er en bevidst provokation". Og her er vi fremme ved kernen i problemet.

For skal jeg og alle andre skatteborgere i fremtiden være med til at finansiere DR for at blive provokeret af sexistiske videoer. Mit svar er nej. Selvfølgelig vil jeg ikke være med til at finansiere en public service kanal som DR, hvis målet er at provokere bevidst. Det kan jeg i rigt mål finde gratis mange andre steder.

Så ud over, at videoen øjeblikkeligt bør fjernes og beklages, synes jeg også, at P3 eller DR's generaldirektør officielt må fortælle, om videoen er den standard, som DR skal måles op imod.

I disse tider står der jo mere på spil end at jeg skal forklare mine døtre, at det ikke er den måde, man snakker til hinanden på i et samfund, hvor der er lighed mellem kønnene. Der står jo også det på spil, hvorvidt DR kan blive ved med at opretholde sin legitimitet og hver dag gøre sig fortjent til at få betalt lønudgifter og alle andre omkostninger af skatteborgerne.

Jeg håber, at ledelsen i Danmarks Radio er deres ansvar bevidst og drager de naturlige konsekvenser i denne videosag, da jeg fortsat ønsker en stærk public service station, som kan oplyse borgerne på baggrund af seriøse journalistiske kriterier."

Den 29. august 2016 svarer redaktør på P3, Adam Duvå Hall klager i en mail. Heri står:
"Vi lever jo, blandt andet, af at være i dialog med vores lyttere og brugere. Derfor sætter vi pris på alle slags indspark. Vi har dækket OL intensivt og har jublet med, når Pernille Blume og andre atleter på suveræn vis har repræsenteret Danmark. P3 er også et sted hvor der kan udkomme vinklinger og kommentarer i humoristisk form i både radioen og på nettet. I dette tilfælde har der været delte meninger om, hvorvidt vores budskab har stået klart nok og om sproget i videoen er for kulørt. Det er en diskussion vi gerne tager, men vi insisterer samtidig på at kunne producere indhold som står skarpt og er en kontrast til en given dækning af aktuelle emner. At vi af og til rammer en nerve er for os et grundvilkår. Vi kan ikke altid lave lige netop dét, der falder i hele verdens smag. Omvendt er det aldrig vores opgave at træde på folk, eller være "sexistiske" blot for at lave gang i gaden.

I dette tilfælde er der åbenbart tvivl hos nogle af brugerne. Og det har vi lært af. Derfor takker vi endnu en gang for henvendelsen, der i vores arbejde vejer ligeså tungt som de mange rosende mails og sms'er vi dagligt modtager."

Klager vender samme dag tilbage i en mail til mig, hvor han beskriver, at han ikke er tilfreds med svaret og beder mig gennemgå sagen. Konkret beder han om følgende: *"Han (Adam Duvå Hall. Red) tager således ikke stilling til, hvorvidt videoen lever op til DR's journalistiske standard? Det mener jeg ikke, at den gør.*

Af svaret virker det ikke, som om P3 har til hensigt at beklage eller fjerne videoen fra facebook.

Jeg ønsker derfor at fastholde klagen og få din vurdering som seernes redaktør af:

- *hvorvidt videoen lever op til DR's journalistiske standard.*
- *hvorvidt DR skal beklage videoen.*
- *hvorvidt DR skal fjerne den fra facebook."*

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klagers hovedpåstand er, at DR P3s video er sexistisk og aldrig burde have været bragt. Klager ønsker en bedømmelse af, om videoen lever op til DRs journalistiske standard, og om den bør fjernes fra Facebook. Klager ønsker som sit andet krav, at DR beklager videoen. Klager har en række konkrete sætninger fra videoen, som han argumenterer for underbygger påstanden om en kønsdiskriminerende og sexistisk fremstilling.

Rammerne for al journalistisk produktion i DR er de etiske retningslinjer, og de er dermed definerende for den journalistiske standard i DRs virksomhed.

Jeg tager således i det følgende udgangspunkt i DRs programetikks kapitel vedrørende satire. (kapitel 14). Det ligger fast, at DR kan bruge satire som led i sin programproduktion. Der er fem betingelser, som skal iagttages:

1. At konteksten er klar og fremgår klart for seerne, lyttere og brugere.
2. Ikke at være unødigt onskabsfuld eller ydmygende over for en person eller en gruppe

3. At visse grupper eller emner kræver ekstra overvejelser. Det gælder for eksempel, når satiren rettes mod minoriteter eller er baseret på race eller religion
4. At arkivstof, hvor der indgår ikke-offentlige personer, normalt ikke kan anvendes uden skriftligt samtykke.
5. At satirens genstand kan blive unødigt eksponeret, når satire-indslag genbruges i udsendelser og/eller interaktive medier over længere perioder.

Konteksten skal fremgå klart for offentligheden. Redaktionschef for P3, Christian Ottenheim, skriver om dette i en mail til mig i forbindelse med behandlingen af denne sag: *"Konteksten giver sig selv for den sædvanlige modtager. Det er en video udsendt af P3 som redaktion i en lang række af satirevideoer fra kanalen. Videoens budskab blev også forstået af mange som det den var – nemlig satire og et forsøg på at udstille sexismen, men andre især udenfor P3's normale målgruppe tolkede den modsat."*

P3 uddybede meningen på Facebook, påpeger Ottenheim.

I bedste fald har konteksten kun været delvist klar. Klager har – i lighed med en række andre, der har henvendt sig til DR eller kommenteret sagen på DRs Facebooksider eller i offentligheden – ikke opfattet ironien i videoen. Christian Ottenheims svar må forstås sådan, at de, der kender P3, afkoder, forstår og kan lide videoen, så kritikken kommer fra dem, der ikke er hjemme i P3s univers. I satirisk øjemed må afsenderen imidlertid være meget bevidst om, at andre målgrupper også vil kunne se videoen uden at kende den ramme, hvori P3 normalt producerer satire – og det stiller krav til redaktionen om, at satiren umiddelbart skal kunne afkodes og forstås.

Satire må ikke være *unødig ondskabsfuld eller ydmygende*, står der i bestemmelsernes andet punkt. Heri er der altså tale om, at satire kan have en karakter, der kan opfattes som ondskabsfuldt over for bestemte mennesker, der bliver gjort til grin. Satire kan også være ydmygende. Men det må ikke forekomme unødigt – altså på en sådan måde, at det bliver et mål i sig selv at være ondskabsfuld eller ydmygende.

Lytternes og seernes redaktør afgjorde i 2012 en klage over satire vedrørende OL i London, hvor han fandt, at bemærkninger om kinesisk vægtløfter var unødigt krænkende og ondskabsfulde. Pointen var her den samme, at der ikke var noget i vejen med satire, men på ét enkelt punkt gik den for vidt.

I forhold til P3s satirevideo er det ikke redaktionens opfattelse, at der overhovedet har været tale om en fremstilling, der kunne være nedsættende eller ydmygende for

den pågældende svømmeatlet. Men præmissen for fremstillingen har været så uklar, at den er blevet opfattet sådan. Christian Ottenheim, redaktionschef for P3 skriver: *"Videoen er ikke ondskabsfuld eller ydmygende overfor nogen andre end folk, der er sexistiske. Den er blevet tolket til at være det, men den er ikke rettet mod Pernille Blume."*

Det er væsentligt at understrege, at det ikke er en subjektiv opfattelse, men derimod en objektiv opfattelse af, om en satirisk fremstilling er krænkende eller ej. Det er altså ikke sådan, at "satirens genstand" – i dette tilfælde svømmeren Pernille Blume – vil kunne nedlægge veto mod en satire, fordi den pågældende ikke måtte bryde sig om den. Men det tæller i den samlede bedømmelse af en sag, hvorledes den, der måtte føle sig forurettet, stiller sig. Hvis eksempelvis en person, der var genstand for satire, giver udtryk for, at man finder satiren morsom og på ingen måde krænkende, er det et udsagn, der tæller med. I denne sag har to mennesker med nær tilknytning til svømmeren, direktør for Dansk Svømmeunion, Pia Holmen Christensen, samt guldvinderens mor, Pia Blume, offentligt udtrykt kritik af videoen. Det har ikke været muligt at få Pernille Blumes egne svar.

Direktør Pia Holmen Christensen, der repræsenterer det idrætsforbund, som Pernille Blume er under, sagde i et indslag i TV2's Presselogen den 25. august: *"Jeg blev ærlig talt lidt rystet, da jeg så den. Jeg tænkte, kan det virkelig være rigtigt, at et seriøst mediehus som Danmarks Radio sender sådan noget ud i æteren, og man undrer sig over, at der ikke er lidt mere intern kvalitetscheck på den slags, for den sender nogle nedgørende signaler om Pernille, synes jeg. Den får jo hende til at virke som en eller anden dum, sexet blondine, og reelt set er det, hun har gjort en kæmpe fantastisk sportslig præstation. De ved jo ikke, hvor stort det er at vinde OL guld i svømning. Det var nedgørende."*

Også Pernille Blumes mor, Pia Blume, udtaler sig kritisk til dagbladet BT den 23. august 2017: *»Jeg ved godt, at vi har ytringsfrihed. Men som mor, synes jeg, videoen fra P3 er langt over strengen. Den underkender en kvindes enorme arbejde i næsten 20 år. Pernille har lagt så mange timer i det, og så laver P3 en utilstedelig video ud af det. Hun var den første fra Danmark, der vandt en guldmedalje i år til OL. Og det er 68 år siden, at Danmark vandt guld i svømning. Så jeg er overrasket over, at DR har lavet sådan en video. Hvad skal det til for?«*

Jeg har sendt nogle spørgsmål til Pernille Blume gennem Dansk Svømmeunion, men jeg har ikke modtaget svar. Pernille Blume har ifølge eget udsagn ikke set videoen, og hun har derfor heller ikke taget afstand fra den. Imidlertid har Blume medvirket i DRs

radioprogram "Shitstorm", hvor hun er blevet interviewet om sin holdning til videoen på det grundlag, hun har kendt til den. Her giver hun udtryk for en generel negativ opfattelse af DRs fremstilling af videoen:

"Satire er jo satire, men der er da selvfølgelig lidt trist, at det skal blive til noget sexistisk med min medaljesejr frem for, hvad det egentlig er, og det er jo en sportspræstation. Så på den led har det jo ikke noget som helst med hinanden at gøre. Og det tror jeg, at der er mange andre, der vil være enig med mig i."

Og hun uddyber: *"Til en anden gang er et nok vigtigt at tænke tingene helt til ende end at fyre noget ud, som man synes er sjovt i øjeblikket."*

Videoen indeholder arkivmateriale, billeder taget til magasinet M! i en anden sammenhæng af svømmeren Pernille Blume, ledsaget af sangteksten med følgende ordlyd:

"Fordi jeg kunne aldrig finde på at kigge på dig som andet end en dygtig atlet, kunne aldrig finde på at kigge på de der billeder fra M! Jeg sværger, jeg har slet ikke set dem."

Christian Ottenheim begrundet valget at de gamle undertøjsbilleder med følgende sætning: *"For at understrege pointen og den karikerede mands tankegang."*

Det forekommer rimeligt, at de offentlige undertøjsbilleder kan blive brugt og eksempelvis indgå i satire, sådan som P3 har gjort det. Det er den risiko, man løber, når man optræder offentligt i den sammenhæng, som svømmeren har gjort. Men det virker bagvendt, at P3 hævder, at man ikke har ønsket at fremstille Pernille Blume som kønsobjekt eller sexistisk, når man vælger at bruge de undertøjsbilleder, hvor hun optræder i en video med særdeles tydelige seksuelle hentydninger og undertoner. Når DR vælger at benytte undertøjsbilleder af den pågældende svømmer og kombinere det med en seksuel ladet tekst om samme, kan man ikke fortænde modtageren i, at man kobler tingene og opfatter det som en sexistisk video om Pernille Blume.

Den tredje betingelse i DRs etiske regelsæt vedrørende satire drejer sig om, at satire rettet mod bestemte grupper og minoriteter kræver ekstra overvejelse. Denne bestemmelse er ikke relevant her.

Fjerde bestemmelse drejer sig om brug af arkivstof og er heller ikke relevant i denne sammenhæng.

Med hensyn til den femte betingelse, drejer den sig om, at satirens genstand kan risikere at blive unødigt eksponeret, når satire-indslag genbruges i udsendelser. Det er ikke relevant her. I denne sammenhæng har P3 valgt at lægge en video ud, som

dermed er blevet delt på nettet, men man har ikke gentaget udgivelsen i flere andre sammenhænge.

P3 har som følge af den megen omtale og kritik sendt Pernille Blume en mail, som redaktionen opfatter som en beklagelse. Indholdet af brevet er:

"Stort tillykke med medaljerne - og velkommen hjem!

Som du formentlig har set, lavede vi i fredags en video på P3, hvor du er omdrejningspunktet. Den er efterhånden stukket af og er endt i modvind på nogle af netmedierne. Det er vi kede af, for det er kommet til at handle om, at vi har lavet en sexistisk video. Indtil videre, har vi forsvaret den, fordi vores idé faktisk var helt den modsatte. Vi ville lave en ynkelig parodi på den mandlige sexist, som er så ekstrem, at det forhåbentlig ville udstille for alle, at det er åndssvagt. På den måde handler den ikke konkret om dig, men så alligevel som eksempel.

I lørdags troede vi, den var død. De fleste syntes tilsyneladende den var sjov, men den var kun blevet set af relativt få. Siden netmedierne i mandags begyndte at lave historier med nogle af de sure kommentarer, er der kommet mange flere af den slags til og nu er det efterhånden endt et sted, som er meget langt fra udgangspunktet. Vi er trætte af virakken og kede af, hvis du føler at det er gået hårdt ud over dig. Jeg ved ikke, hvordan du selv har det med den, men jeg synes du skulle vide, hvad tankerne herinde har været."

P3 beklager ikke, at man har fremstillet videoen, men at hensigten kan misforståes. Det erkender man, at den er blevet.

Satire er en vigtig del af ytringsfriheden og herunder retten til, at DR frit kan vælge emner og producere indhold. Det var inden for P3s redaktionelle frihed at fremstille en satirisk video om Pernille Blume.

Når klager derimod rejser spørgsmålet, om videoen lever op til DRs journalistiske standard, kræver det en nærmere definering af, hvad der ligger i det begreb. Her definerer DR's etiske reglers afsnit om satire en række forhold, der skal være opfyldt. Før det første var videoens præmis og kontekst ikke klar. Hensigten blev i vidt omfang misforstået. P3 skaber yderligere uklarhed om hensigten med satiren, da man inddrager undertøjsbilleder af "satirens genstand" – den pågældende svømmer. Dermed er det forventeligt, at seere vil kunne opfatte videoen som et forsøg på satire over en kvinde, der selv spiller på sit køn – altså det modsatte af, hvad P3 har forklaret var hensigten med videoen.

Redaktionsledelsen på P3 erkender selv, at videoen blev misforstået. Christian Ottenheim skriver: *"Udførelsen af den har ikke været skarp nok og her skal vi blive bedre – det arbejder vi på hele tiden. Samtidig har videoen på grund af mediedækningen ramt en målgruppe, som normalt ikke hører eller beskæftiger sig med P3 og her er det klart, at pointerne skal endnu mere være skåret ud i pap."*

Dernæst tilsiger DRs etiske retningslinjer, at satire ikke må være ydmygende. Det er tilfældet her.

DR skal som led i betingelserne for satire sørge for, at "satirens genstand" ikke bliver unødigt eksponeret, fordi satireindslaget genbruges og bruges over en længere periode. Denne er ikke overtrådt. At P3-videoen er blevet omtalt og henvist til i andre medier skyldes den megen debat om hensigten og selve sproget, klipningen og tonen i videoen, men P3 – eller andre DR-kanaler – har ikke yderligere udsendt og gengivet videoen, hvad bestemmelsen henviser til.

Samlet set var konteksten var uklar, hensigten og formål var tvetydigt og dele af videoen kan virke unødigt krænkende. Samlet set overholdt den ikke DRs etiske retningslinjer for satire.

Klager rejser spørgsmålet, om DR skal beklage videoen. DR har beklaget, at videoen havde et udtryk, så den kunne, men DR har ikke beklaget, at den blev fremstillet. Jeg lægger P3s forklaring til grund, at det ikke var intentionen at fremstille et sexistisk billede af idrætsudøveren. Men det kom i praksis til at virke sådan for store dele af modtagerne.

Endelig beder klager om, at DR fjerner videoen fra P3s facebookside. I særlige tilfælde kan DR fjerne eller slette indslag. I den slags sager skal der ske en afvejning af den eventuelle krænkelse af en person eller virksomhed i forhold til ytringsfriheden – herunder retten til at fremstille satire. I det pågældende tilfælde har DR erkendt, at videoen som satire ikke fungerede, og at den havde det modsatte formål end det, kritikerne har hæftet sig ved. Den pågældende svømmer har ikke bedt om, at videoen bliver fjernet, om end hun har udtrykt, at hun ikke bryder sig om den.

Principielt vil det være en risikabel vej, hvis satiriske indslag kan fjernes efter pres.

Konklusion og sammenfatning

Det var inden for P3s redaktionelle frihed og DRs etiske regler, at radiokanalen valgte at producere en satirisk video om den guldvindende svømmer, Pernille Blume. Rammerne for satire skal være vide. Det er en forudsætning, at der er klarhed over præmis og kontekst og dette er ikke tilfældet i det aktuelle indslag. Videoen forekommer nedgørende og sexistisk og dermed ydmygende, selv om det modsatte – ifølge P3 – var hensigten. Det får klager medhold i.

Derimod skal videoen ikke fjernes fra DR P3s facebookside og øvrige kanaler, hvor den måtte optræde. DR har beklaget, at videoen var dårlig udført og derfor blev misforstået som sexistisk. Jeg vil derfor opfordre til, at P3 offentliggør en kort beklagelse i overensstemmelse med denne konklusion på DRs Fejl og Fakta-side. Klager får delvist medhold.

Jesper Termansen, den 7. september 2016